

Kinnitatud SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital
nõukogu koosolekul 16. jaanuaril 2009.a.

Täiendatud SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital
nõukogu koosolekul 17. detsembril 2009.a.

Täiendatud SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital
nõukogu koosolekul 15. septembril 2011.a.

SIHTASUTUSE KODANIKUÜHISKONNA SIHTKAPITAL STRATEEGIA aastateks 2009 – 2013

SISSEJUHATUS

Valitsus peab kodanikuühiskonna edenemist oluliseks. Seda kinnitab Vabariigi Valitsuse 2007. – 2011. aasta tegevusprogrammi¹ sihiseade: Valitsuse eesmärk valdkonna arendamisel on Eesti riigi ja kodanikuühiskonna tugevdamine, kaasates kodanikke ja kodanikeühendusi riigivalitsemisse.

Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) on riigi poolt Siseministeeriumi haldusalas 2008.a. asutatud sihtasutus, mille vara allikateks on riigieelarvelised eraldised ning juriidiliste ja eraisikute annetused.

KÜSK põhikirjaliseks eesmärgiks on aidata kaasa Eesti avalikes huvides tegutsevate mittetulundusühingute ja sihtasutuste suutlikkuse suurendamisele kodanikuühiskonna arendamisel ning kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna kujundamisel². KÜSK tegevuse strateegilisteks alusdokumentideks on Riigikogus 12. detsembril 2002.a. heaks kiidetud Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioon³ (EKAK) ning asjakohased tegevuskavad, KÜSK kontseptsioon⁴ ja käesolev strateegia.

KÜSK töö juhib nõukogu, mis koosneb avaliku sektori ja vabaihenduste⁵ esindajatest, igapäevatööd korraldab büroo, mille struktuuri ja töötajate arvu määrab nõukogu.

KÜSK järgib oma tegevuses Eesti kodanikuühenduste eetikakoodeksi⁶ ning eeldab seda ka oma partneritelt.

HETKEOLUKORD

Eestis on arvukas ja mitmekesine mittetulundussektor ning paljud tugevad ühendused, eestkoste- ja katusorganisatsioonid ning –võrgustikud, kuid kodanikuühiskonna tugevdamine, kodanikuühenduste koostöö ning koordineerimine vajavad edasist sihispärasest toetamisest.

Eesti mittetulundusühendustele on olnud kättesaadavad põhiliselt lühiajalised riigieelarvelised Eesti ja Euroopa Liidu valdkondlikud projektide rahastamise allikad. Need ei võimalda piisavalt käivitada innovaatilisi kodanikulagatusi ega taga ühenduste järjepidevat arengut ning suutlikkust pikaajalisi eesmärke seada ja saavutada. Juhuslikult ja vähe on rahastatud kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna kujundamise ettevõtmisi, ühenduste eeskostevõimekust ja partnerlussuutlikkust avaliku võimuga.

¹ Valitsuse tegevusprogramm, <http://www.valitsus.ee/?id=6902>

² SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital põhikiri, <http://www.kysk.ee/?s=15>

³ Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioon, <http://www.siseministeerium.ee/30410>

⁴ Kodanikuühiskonna sihtkapitali kontseptsioon, <http://www.kysk.ee/?s=15>

⁵ **Vabaihendus.** Mittetulundusühendus, mille tegevus ja administratsioon on *avalikust võimust* ja äriettevõtetest sõltumatud. V. hulka kuuluvad *seltsingud, mittetulundusühingud, sihtasutused* ja nende *katusorganisatsioonid* juhul, kui nad pole asutatud avaliku võimu või äriettevõtte poolt selleks, et täita nende poolt määratletud ülesannet. <http://www.ngo.ee/sonastik>

⁶ Kodanikuühenduste eetikakoodeks, <http://www.ngo.ee/eetikakoodeks>

Ühenduste madal tegevusvõimekus on pärssinud nende suutlikkust täita oma rolli ühiskonnas.

VISIOON JA MISSIOON

KÜSK Visioon

Eestis toimib kodanikuühiskond ja tegutsevad võimekad vabaihendid selle peamise mootorina. Aastal 2013 on KÜSK vabaihenduste tegevusvõimekuse oluline toetaja, avaliku võimu ja ühenduste tunnustatud koostööpartner ning saavutanud paremad eeldused kodanikuühiskonna arenguks.

KÜSK missioon

Aidata organisatsioonide, uuenduslike ideede ja tegevuste rahastamise kaudu kaasa Eesti vabaihenduste tegevusvõimekuse suurendamisele, kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna ja kodanikuühiskonna kujundamisele.

SIHTRÜHMAD

KÜSK peamised sihtrühmad on:

- avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühingud, sihtasutused, eestkoste- ja katusorganisatsioonid ning võrgustikud;
- kodanikuühiskonda uurivad ja arendavad organisatsioonid, asutused ja üksikisikud.

VÄÄRTUSED JA PÕHIMÕTTED

Kodanikuühiskond toimib väärtuspõhiselt. KÜSK lähtub Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni (EKAK) väärtustest ja põhimõtetest ning Eesti kodanikuühenduste eetikakoodeksist.

KÜSK hindab nii enda kui ka oma partnerite juures järgmisi väärtusi:

Läbipaistvus ja avatus - tagatakse ulatusliku avalikustamise kaudu. Toetuskonkursside läbiviimiseks – taotluste koostamiseks, hindamiseks ja teavitamiseks – on selged tingimused ja protseduurireedid.

Toetuse eraldamise otsused avalikustatakse, toetust mittesaanud taotlejaid teavitatakse toetuse mittesaamise põhjustest. Tehtud otsuse kohta on võimalik esitada vaie.

Kompetentsus ja professionaalsus - ollakse oma töös pädevad, avatud ja uuenduslikud, tegutsetakse paindlikult ja kogemustest õppides, kuid kaalutletult ning mõistlikult nõudlikult enda kui ka partnerite suhtes.

Erapooletus ja poliitiline sõltumatus - hoidutakse kildkondlike, ametkondlike ja poliitiliste huvide eelistamisest, esitatakse oma seisukohti ja eksperthinnanguid ausalt, lähtudes võrdse kohtlemise põhimõtetest ning rahvusvaheliselt tunnustatud heast tavast.

Partnerlus – töötatakse koos sihtrühmade ja partneritega, lähtutakse nende vajadustest, ollakse sallivad ning avatud uutele ideedele, peetakse sõna ja ei anta katteta lubadusi.

Inimesed - väärtustatakse sõbralikku ja loomingulist töökeskkonda, tunnustatakse ja toetatakse enesearendamist ja soovi võtta vastu tööalaseid väljakutseid.

Väärtuste järgimine tagatakse vastutus- ja aruandmiskohustusel põhineva hea valitsemise ja oskusjuhtimise kaudu ning eetilise rahakasutamise teel.

Väärtustele tuginedes ning visioonist ja missioonist lähtudes on KÜSK koostööle ja sotsiaalsete muutuste saavutamisele suunatud organisatsioon. KÜSK toetab organisatsioonide tegevusvõimekuse, sotsiaalsete oskuste ja keskkonnateadlikkuse edendamist ning ideid ja tegevusi, mis oma iseloomult on:

- sektori-, piirkonna-, rahvuste- ja teemaülesed;
- uuenduslikud, sotsiaalsetele muutustele ja ühiskonna haritusele suunatud;
- pikemaajalised ning taotlevad koostööd ja konsensus otsimist.

KÜSK hoidub sattumast huvide konflikti, ei võta vastu vahendeid, mille tingimused ei ole kooskõlas KÜSK väärtuste, missiooni ja eesmärkidega, või kui vahendite allikas on halva mainega või kahtlusi äratav.

EESMÄRGID

Missiooni täitmiseks ja visiooni saavutamiseks keskendub KÜSK aastatel 2009 – 2013 kolmele strateegilisele mõjueesmärgile:

Eesmärk 1. Vabaihendused on nii üleriigiliselt kui ka piirkondades tegevus- ja koostöövõimelised ning sotsiaalsete muutuste algatajad ja elluviijad.

Eesmärk 2: Kodanikuühiskonna uuenduslikud ideed on toetatud ja rakendatud ning Eesti kodanikuühiskonna alast tegevust teatakse rahvusvaheliselt.

Eesmärk 3: Kodanikuühiskonna arengu-, eestkoste- ja tugitegevused (uuringud, analüüsid, teavitus- ja meediategevus, konverentsid, seminarid, koolitused jmt) on edendanud vabaihenduste tegevusvõimekust.

Eesmärkide saavutamiseks rakendab KÜSK programmid, mille alusel kavandatakse aasta tegevuskavad.

TEGEVUSED

Programmid

- **Mittetulundusühingute ja sihtasutuste tegevusvõimekuse programm.**

Programmi viiakse ellu nõukogu poolt kinnitatud taotlusvoorude tegevuskava alusel.

- **Uuenduslike ideede ja rahvusvahelise koostöö programm.**

Programmi viiakse ellu heade ideede rakendamise ja kodanikuühiskonna kogemuse rahvusvahelise levitamise püsivalt avatud toetuskonkursside kaudu.

- **Kodanikuühiskonna arengu eestkoste- ja tugiprogramm.**

Programmi (tellitavad uuringud, analüüsid, teavitus- ja meediategevus, konverentsid, seminarid, koolitused, infopäevad jmt) viiakse ellu KÜSK nõukogu algatatud tegevuste kaudu vastavalt programmi tingimustele.

Annetus-toetusfondid

- Juriidiliste ja eraisikute annetuste kasutamiseks asutatakse kooskõlas SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital põhikirjaliste eesmärkidega sihtotstarbelised annetus-toetusfondid.

PROGRAMMIDE RAKENDAMISE PÕHIMÕTTED

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali programmid lähtuvad järgmistest põhimõtetest:

- **Strateegiline lähenemine.** Programmide aluseks on KÜSK strateegia, mis omakorda tugineb Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioonile (EKAK) ja seostatakse asjakohaste riiklike tegevuskavadega (KATA jt). Sellisena on KÜSK programmid konkreetselt piiritletud ja hoiduvad riigi valdkondlike strateegiatega ja tegevuskavade eluviimiseks rakendatud rahastamisinstrumentide dubleerimisest.

- **Vajaduste hindamine.** Vältimaks ressursi raiskamist, selgitab KÜSK igal aastal olulisemad kodanikuühiskonna ja –ühenduste tegevussuutlikkuse lüngad, mille lahendamine rahastamise kaudu annab suurimat lisaväärtust ning kavandab nende alusel programmide tegevused.

- **Fookustamine.** Arvestades piiratud ressursi (vajadused ületavad alati võimalusi) fookustatakse

programmide tegevused selgepiirilisel, keskendudes pigem põhjalikult vähematele teemadele kui soovides kõike natuke toetada.

- **Suund ühiskondlikule muutusele.** Sihtkapitali eesmärk pole toetada lihtsalt ühenduste eksisteerimist, vaid toetuse otsustamise aluseks on rahastatavate organisatsioonide ja tegevuste pikaajaline mõju ühiskonnas soovitud muutuste saavutamisele.

- **Nõustamine ja järelevalve.** Tagamaks rahastatavate organisatsioonide ja tegevuste vastavust strateegilistele eesmärkidele ei ole KÜSK pelgalt taotluste läbivaataja ja otsustaja, vaid aktiivne strateegiline investor, kes ei toeta üksnes raha, vaid ka vajaliku nõustamisega. See tähendab individuaalset lähenemist igale toetatavale.

- **Läbipaistvus ja vastutavus.** KÜSK toetusvõimalustest tagatakse informatsiooni kerge kätte- ja arusaadavus avanevate taotlusvoorude, konkursside ja tugitegevuste tingimustest, tehtud otsustest ja nende tulemustest, samuti KÜSK halduskuludest.

Sihtkapitali eesmärkide saavutamiseks rakendab sihtkapital programmide kaudu selleks kõige sobivamat toetuse ja rahastamise liiki.

VARA

Kodanikuühiskonna Sihtkapitali vara tekib riigieelarvelistest eraldistest ning juriidiliste ja eraisikute annetustest, sh sihtotstarbelistest annetustest.

Vara kasutamine

- I. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste tegevusvõimekuse programmi miinimummahuks on 50%, sh piirkondliku tasandi iga-aastaseks taotlusvoorude miinimummahuks on 10% sihtkapitali ressursist;
- II. Uuenduslike ideede ja rahvusvahelise koostöö programmi miinimummahuks on 10% sihtkapitali ressursist;
- III. Kodanikuühiskonna arengu toetusprogrammi miinimummahuks on 10% sihtkapitali ressursist.

Kuni 15% riigieelarvelise eraldise kasutamise programmide vahel otsustab KÜSK nõukogu operatiivselt.

Annetuste kasutamise korra ja tingimused kehtestab KÜSK nõukogu.

KÜSK töötab aktiivselt eesmärkidega kooskõlas olevate avalike vahendite juurdetoomiseks ja arendab välja võimekuse täiendava ressursi haldamiseks. KÜSK on avatud eesmärkidega kooskõlas olevate välisvahendite haldamiseks.

ORGANISATSIOONI ARENG

Eesmärk: KÜSK on tulemuslikult ja jätkusuutlik kodanikuühiskonna alaseid tegevusi ja vabäiendusi rahastav struktuur, millel on stabiilne koht ja roll ühiskonnas.

Eesmärgi saavutamiseks analüüsib KÜSK nõukogu regulaarselt KÜSK tegevust, lähtudes alusdokumentidest, ning kavandab iga-aastased tegevused organisatsiooni arenguks.

KÜSK arengu ja tulemusliku tegevuse eeldusteks on:

- hea maine ja tuntus;
- ressursi suurendamine, kasutamise tulemuslikkus ja kuluefektiivsus;
- sihtrühmade ja partnerite rahulolu;
- tulemuste hindamine ja regulaarne tagasiside sihtrühmalt;
- hea valitsemise põhimõtete ja oskusjuhtimise rakendamine;

- struktuuri täiustamine;
- inimeste motiveerimine ja neile arengueelduste loomine.

KÜSK haldamiseks, arengueelduste loomiseks ja tulemusliku tegevuse tagamiseks kasutatakse maksimaalselt 15% hallatavast ressursist. KÜSK arengu tulemusel vastava ressursi osakaal järk-järgult väheneb.

INIMESED

Nõukogu. KÜSK nõukogu koosneb võrdselt avaliku sektori ja vabaihenduste esindajatest. Nõukogu hoiab KÜSK missiooni, kavandab strateegiliselt KÜSK tegevust, teostab järelvalvet tegevuse ja vahendite üle ning kehtestab ja rakendab KÜSK igapäevatöö korraldamise põhimõtted. Nõukogu tulemusliku töö tagavad kompetentsed ja motiveeritud nõukogu liikmed. Nõukogu võtab tööle KÜSK juhataja ning kinnitab ekspertkogu liikmed.

Töötajad. KÜSK töötab säästliku, motiveeritud, kompetentse ja laitmatu mainega töötajaskonnaga. Töötajatele võimaldatakse täiendkoolitust.

Ekspertid. KÜSK ekspertkogu kogemustele toetutakse konkursside tingimuste ja korra väljatöötamisel ning hindamis põhimõtete ja kriteeriumite kehtestamisel. Ekspertkogu hindab taotlusi ja esitab nõukogule nende rahastamissetpanekud. Ekspertkogu olemasolu tagab toetuste eraldamise otsuste objektiivsuse, sõltumatuse ning väldib huvide konflikti tekkimist. Igas taotlus- ja konkursivoorus hindab taotlusi vähemalt 2 - 3 eksperti.

HINDAMINE

KÜSK lähtub oma tegevuses põhimõttest: *kavanda – vii ellu – hinda/kontrolli – muuda – kavanda.*

Tegevuste ja organisatsiooni edukuse järjepidevaks hindamiseks kasutatakse hindamismõõdikud, mille jälgimine ja täitmine tagab soovitud mõju ühiskonnas, hea maine, eetilise rahakasutuse, hea valitsemise ja oskusjuhtimise ning visiooni saavutamise.

Programmide tulemuslikkust hinnatakse mõõdetavate eesmärkide abil. Pidev järelvalve tegevuste ja mõju üle tagab eesmärgipärase tegutsemise, vahendite täpse kasutamise ning võimaldab vajadusel teha muudatusi strateegias.

Hindamismõõdikud:

- strateegilised – hinnatakse KÜSK mõju ning seda, kas KÜSK teeb õigeid asju;
- taktikalised – hinnatakse, kas KÜSK teeb asju õigesti.

KÜSK tegevust hinnatakse nõukogu poolt kinnitatud Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapital hindamis põhimõtete ja –mõõdikute kaudu.